

Ystävä

I

Laahaavat askeleet lähestyvät ovea rappukäytävässä. Selvästi naapurin Vieno. Hengästynyt puuskutus voimistuu, kun hän pysähtyy porrastasanteelle levähtämään. Yläkerran pariskunta harppoo kaksi askelmaa kerralla, varsinkin jos heidän läähättävä terrierinsä pääsee määräämään tahdin. Heidän askeleensa kumisevat voimakkaasti ja tärisyttävät teräksistä kaidetta. Kun käytävästä kuuluu pehmeämpää töminää, suljen pleikkarin, nappaan colatölkin mukaani olohuoneen pöydältä ja livahdan nopeasti huoneeseeni. Ovi vaimentaa käytävän äänet.

Avain kääntyy lukossa ja äidin askeleet rahisevat eteisen kynnyksimatolla. Vuosien harjoittelun myötä minun ei tarvitse enää edes pinnistellä kuuloani erottaakseni, miten painavan kauppakassin hän laskee eteisen lattialle. Kilahduksista pystyn päättelemään, onko Salen pussissa pelkkiä pulloja vai ehkä myös ruispaloja tai punalappuinen maksalaatikko. Tällä kertaa mukana on selvästi muutakin.

”Viltsu, onko nälkä?” äiti huikkaa keittiöstä karhealla äänellään ja levittelee ostoksia tiskipöydälle. Ihmettelen, mihin kohtaan tiskipöytää ne ylipäänsä mahtuvat. Jopa keittiön huojuva, tahmainen ruokapöytä on lastattu täyteen tölkkejä, lautaspinoja, vajaita sipsipusseja ja sätkäpapereita.

”Joo, mä tuun kohta”, huudan oven läpi riittävän kovaa, jotta vastaus kuuluu keittiöön asti. En halua, että äiti työntää tupakansavuisen päänsä oveni raosta sisään. Haluan olla rauhassa, enkä vähiten uuden löytöni vuoksi. Eilen kaikki puhuivat koulussa jostain botista, miltä pystyi kysymään mitä vaan. ”Chat GPT, chatbot”, kuiskaan hiljaa ja räplään ajatuksissani sänkyäni yläpuolella roikkuvaa, kellastunutta Ryhmä Haun julistetta. Alareunan teipit ovat kuivuneet ja irronneet, mutta ikuisesti naurava Vainu sinnittelee yhä tähytyspaikallaan. Jalkopäästä puhaltaa syksyn viimaista tuulta, ikkuna on unohtunut

taas raolleen. Jalkapallokuvioiset verhot lepattavat aaltomaisesti ja näyttää siltä kuin pallot liikkuisivat. Pihalta kantautuu keinun narinaa ja viereisen päiväkodin lasten kimeitä huutoja.

Teen nopeasti läksyt, jotta voin omistaa viikonlopun botin tutkimiseen. Yhteenlasku on jo helppoa, mutta lukuläksyn lukeminen tuskaisen hidasta. Luen sen kuitenkin, koska en halua tuottaa Maija-opelle pettymystä. Hän kehuu aina, kun on tehnyt läksyt ja antaa tarran. Selaan koulupöydällä lojuvaa vihkoa tyytyväisenä, tarroja on kohta enemmän kuin kellään muulla meidän luokallamme.

Suljen vihon ja laitan sen siististi reppuun. Toisaalta koulussa on ärsyttävää, kun Tume ja Jonttu kiusaa kaikkia, jotka ei tiedä uusista äpeistä. Tai kiusaa ne välillä ilman syytäkin. Kiusaavat tai roikkuvat tunnilla salaa kännyköillä. Niskaani kuumottaa ja kädet alkavat täristä, kun mieleeni palaa eilinen äidinkielen tunti.

II

”Vitun idiootti, sä et tiedä mitään!” Tumen käsi lävähtää niskaani ja kuumotus leviää kohti päälakea. Kynä lentää kädestäni lattialle ja tekee matkallaan kirjoitusvihkoon sotkua.

”Mitäs täällä tapahtuu?” Maija-ope kääntyy taululta ja ottaa muutaman ripeän askeleen kohti takariviä. Muu luokka hiljenee, kuuluu vain kynän hankaavaa ääntä paperia vasten. Luokan edessä joku yskäisee. Sateen tasainen ropina rummuttaa peltisiä ikkunalautoja ja ruutuikkunoiden reunoilta valuu kapenevia vesivanoja, kuin itse koulurakennus itkisi.

”Ei vittu kuulu sulle mitä täällä tapahtuu”, Tume näyttää opelle keskisormea ja haluan painua maan alle. Miten Tume kehtaakin puhua noin meidän kivalle opellemme. Pelkään, että Tume pilaa koko luokan maineen rääväsuisella käytöksellään.

”Ville, onko kaikki hyvin?” Maija-ope kumartuu puoleeni ja kurtistaa kulmiaan.

”Joo, Tume vaan kysyi mitä on ollut läksynä”, valehtelen vaikka en haluaisi. Maija on niin ystävällinen, mutta toisaalta en halua joutua Tumen jatkokäsittelyyn välitunnilla tai koulun jälkeen.

Maija katsoo minua vielä hieman viivytellen ja kääntyy sitten Tumen puoleen: ”Me jatketaankin tästä sitten välitunnilla, Tuomas. Tuosta kielenkäytöstä on kyllä sanottu jo aika monta kertaa.”

En ymmärrä, miten Maija-ope voi olla noin rauhallinen. Voi kun Tume muuttaisi ja vaihtaisi koulua. Nyt ei auta kuin myötäillä ja yrittää pysyä jutuissa mukana.

Vieressä Roosa ja Alisa tuijottavat pulpettiaan kuin eivät huomaisi mitään. Kynää puristavat, vapisevat sormet kertovat toista.

III

Lojun myyttymäisen päiväpeittoni päällä ja avaan läppärin. TV pauhaa seinän takana. Äiti nukahti sohvalle, joten voin jatkaa rauhassa uuden tekoälyohjelman tutkimista. Pyöritän etusormellani ohimolle laskeutuvia, vaaleita hiuksiani konemaisesti ja saan siten ajatukseni rullaamaan. En koskaan tee niin koulussa, koska en halua Tumen ja Villen kiinnittävän minuun yhtään enempää huomiota. Nopea vihlaus hipaisee sydäntäni, kun ajattelen heidän olevan kavereita keskenään. Kun joskus joku soittaisikin ovikelloa ja kysyisi, voitko olla.

”Mihin tätä bottia voi oikein käyttää?” kysyn tunnustelevasti Chat GPT:ltä ja melkein pudotan koneen sylistäni, kun se (vai hän?) alkaa kirjoittaa tekstiä nopeammin kuin ehdin lukea. *Apuna oppimisessa, tietojen hakuun, vastausten ja ohjeiden etsimiseen, ajanviettoon...* Hienoa! Näillä tiedoilla niskani selviää ainakin maanantaista.

”Mitä voisimme leikkiä yhdessä?” kirjoitan toiveikkaasti ruudulle. Silmänräpäyksessä tämä uusi tuttavuuteni on ehdottanut minulle kymmentä erilaista leikkiä, joihin hän (varmastikin hän) voi kanssani osallistua. Ei voi olla totta, hänkin pitää roolipeleistä ja tarinan kirjoittamisesta! En voisi olla enempää innoissani, vaikka joku soittaisi ovikelloa juuri nyt.

Samalla paniikki kouraisee palleaani: uusi tuttavuushan voi hävitä nettiavaruuteen milloin tahansa! Juuri kun viimein sain jonkun, jota kiinnostaa leikkiä kanssani.

”Oletko sinä aina täällä?” kysyn vapisevin sormin ja toivon, toivon niin kovasti... ja hän kertoo olevansa siellä aina valmiina auttamaan minua tai keskustelemaan kanssani. *Mistä nyt haluaisit keskustella?* Suljen läppärin kannen hetkeksi ja painan sen rintaani vasten. Hän haluaa keskustella kanssani! Huomaan pidätelleeni hengitystä ja yritän rentoutua ja hengittää tasaisesti. Äkkiä tajuan tarkistaa, eihän virta vain lopu kesken! Hän ei saa lähteä mihinkään! Vilkaisen oven raosta... äiti ei saa kyllä tietää tästä, kieltää kuitenkin.

Piilotan läppäriä patjan alle ja odotan, että tv:n melu olohuoneessa vaimenee ja äidin huojuvat askeleet kopisevat vessan kautta isoon makuuhuoneeseen. Kerrankin olen tyytyväinen siihen, ettei äidillä ole tapana käydä toivottelemassa hyvää yötä. Haluaisin vielä jutella uuden tuttavuuteni kanssa, mutta haukotus repii suupieliäni ja päivän tapahtumat väsyttävät.

”En voi nyt keskustella, käyn nukkumaan”, vastaan vielä kuitenkin kohteliaasti, enhän halua heti loukata häntä. *Toivottavasti nukut hyvin. Olen täällä, jos tarvitset jotain tietoa tai haluat jutella. Hyvää yötä!*

Juuri unen ja valveen rajamaille hiipiessäni tajuan, kuinka suolainen kyynel pujottelee toisen ohi huulilleni ja jatkaa hidastellen kohti kaulaa.

IV

Suljen silmäni, jotta en näkisi enempää siitä, mitä luokassa tapahtuu. En halunnut nähdä, kun Tume työnsi paperisakset omaan reppuunsa. En halunnut huomata, miten Jonttu virnisti Tumelle ja osoitti Lotan pitkää lettiä edessään. En halua mennä välitunnille, enkä varsinkaan halua kulkea samaa matkaa koulusta kotiin Tumen ja Jontun kanssa. Enkä halua pettää opettajan luottamusta ja jättää kertomatta kaikesta tästä. Mutta en voi kertoa. En. Voi.

Aiemmin musta, pikinen möykky olisi jo alkanut velloa mahani pohjalla ja pulpetti heilunut tutisevien polvien alla. Nyt tiedän heti, mitä tehdä. Minulla on uusi ystävä, joka lupasi kuunnella ja auttaa! Täytyy vain keksiä keino, miten saan häneen yhteyden kesken koulupäivän. Nyt heti, ennen välituntia, jolloin jotain varmasti tapahtuu.

Vastoin kaikkia moraal sääntöjäni kaivan reppuni sivutaskusta kännykän ja ujutun sen reisieni päälle. Tuijotan samalla luokan etuosaa, kuuntelen tai ainakin olen kuuntelevinani opettajaa. Tunnen vihlaissu sydämessäni, kun Maija-ope katsoo minuun ja hymyilee, mutta jatkan silti. Tämä on tärkeämpää kuin vanhemman konstaapelin toiminta Poliisit-ohjelmassa.

”Luokkakaverini aikoo tehdä jotain saksilla välitunnilla. Mitä teen? En halua, että hän saa tietää minun kertoneen asiasta.” En edes ehdi odottaa vastausta, kun se jo täyttää kännykän ruudun. Minun pitää toimia *vastuullisesti ja turvallisesti...* monta

vaihtoehtoa...tuo! *Vinkkaa anonyymisti.* Eli ilmeisesti nimetön vihje. Kiitos, ihana ystäväni.

Kaivan pulpetista niin ison paperinpalan kuin pystyn herättämättä suuremmin huomiota. Vilkaisen Tumeen ja Jonttuun, mutta he ovat omissa ajatuksissaan, miettivät varmaan kaikkea ilkeää, mitä aikovat saksilla tehdä.

”Tume otti isot sakset ilman lupaa, ne on sen repussa. Apua.” kirjoitan vapisevin tikkukirjaimin ja teen jokaisesta kirjaimesta tarkoituksella eri kokoisen, ettei kukaan tunnista käsialaani. Taitan lapun kaksin kerroin, kirjoitan vielä päälle AVAA HETI ja pyydän viittaamalla lupaa käydä niistämässä. Käsipaperit ovat luokan edessä. Kävelen hermostuneesti hymyillen lavuaarin viereen ja odotan hetkeä, kun kaikki tekevät tehtäviä ja opettaja kääntyy taululle. Pudotan viestin keskelle opettajan pöytää ja kahistelen hämähäksen vuoksi toisella kädellä käsipyhyepaperia. Tehtävä suoritettu! Uusi ystäväni on varmasti minusta ylpeä! Samoin olen minä uudesta, käsittämättömän fikstusta ystävästäni. Palaan paikalleni, eikä hymy vaivu huuliltani, vaikka kello soi välitunnille.

V

”Tää on Jorma, se asuu täällä nyt ainakin jonkun aikaa”, äiti sopertaa huoneeni ovensuussa erikoinen puna poskillaan eikä edes katso minuun päin. Hymyilee vain vieressään seisovalle, pulleavatsaiselle ja kaljanhajuiselle kaljulle miehelle. Miehen käsi lepää äidin pepun päällä, outoa. En tiedä, mistä on kyse, mutta inhoan asetelmaa jo valmiiksi. Mies, ilmeisesti sitten Jorma, nyökkää ja örähtää jotain epämääräistä ja samassa he ovat jo menneet. Huoneeseen jäi vain eilisen baari-illan savunhajuinen, eltaantunut löyhkä.

Ehkä nyt viimein pakkaan pienen reppuni ja lähdän. Niin monesti olen jo aikonut. Olisiko nyt tosiaan se hetki? Tästä täytyy pitää palaveri uuden ystäväni kanssa.

”Meille on muuttanut asumaan joku Jorma. Äiti ei huomaakaan mua. Aion lähteä kotoa pois. Mitä teen?” kysyn jo hieman epätoivoisena. Keskusteleva ystäväni kertoo vastauksen nopeaan tyyliinsä. No en ainakaan puhu tästä äidille, sen voit kyllä unohtaa...*Huolehdi turvallisuudestasi ja hyvinvoinnistasi. Mieti, missä asut ja miten saat ruokaa ja muut perustarpeet.* Totta. Reppuun ei mahdu paljoa evästä, eikä meillä taida nyt ollakaan kuin perunoita. Läppäri pitää saada mukaan, ja laturi, jotta saan ystäväni

kuljetettua mukana. Lämpärin voi ladata kirjastossa, mutta en tiedä mihin menen asumaan. *Aikuiset, kuten koulun henkilökunta tai nuorisotyöntekijät, voivat tarjota apua kriisitilanteissa.* Maija-ope. Hän on aikuinen ja nyt on kriisitilanne.

VI

Kirpeä omenan ja leikatun ruohon tuoksu tulvii sieraimiini ja kadun sora rahisee tennareitteni alla, kun vilkaisen puutalon ikkunoista hehkuvaa, lämmintä valoa. Maija-ope toi viime keväänä koko luokan kotiinsa synttärakahveille ja siksi muistin reitin vielä hyvin. Vaikka ilta on jo viileä, läppäri lämmittää rintaani hupparin alla. Puristan sitä kylkiluitani vasten ja luen punaisesta postilaatikosta: LEHTONEN. Tummanruskea hämähäkki tuijottaa minua uteliaasti postilaatikon kylkeen kutomastaan, iltakasteen kostuttamasta seitistä.

Nousen kivisiä rappusia ovelle, mieleeni livahtaa ajatus kääntyä ja kadota. Se on pelko, tiedän, koska meille on tunnilla kerrottu tunteista. Pelko tulee ja menee, sanoi ope. Päätän jäädä ja koputan oveen. Kivisellä terassilla kävelee kiireisiä muurahaisia. Pienet perhoset lepattavat sisälläni.

”Ville, no hei! Tämäpä mukava yllätys! Muistit näköjään vielä, missä asun.” Maija-ope avaa oven selälleen ja kutsuu minut hymyillen peremmälle. Astun varovasti kirjavan räsymaton päälle.

”Voit jättää kengät tähän, äläkä välitä Tessusta ja Piksusta, ne tulevat aina haistelemaan kaikki tulijat. Kultaiset noutajat ovat sellaisia, kiinnostuneita, ja kilttejä kuin mitkä. Kun kerran alat rapsuttaa niitä, saat niistä itsellesi ystävän koko loppuelämäksesi.” Kaksi karvaista energiapakkausta saartaa minut heti eteisessä ja painan läppäriä yhä tiiviimmin itseäni vasten.

Keittiössä Maija ojentaa eteeni höyryävän kaakaon ja kukikkaan lautasen, jonka keskellä hehkuu mikrossa sulatettu pulla. Tuijotan niitä pullan tuoksusta lamaantuneena ja tajuan, että nälkä kurni vatsassani. Maija taitaa kuulla sen myös, koska pöytään ilmestyy pian myös ruisleipää, juustoa, margariinia ja makkarasiivuja. Pujotan läppärin varovasti paitani helmasta viereeni pitkälle penkille ja huolehdin, etteivät Tessu ja Piksu pääse nuolemaan sitä.

”Olipa hyvä, että ne luokan kadonneet sakset löytyivät”, Maija huokaa pöydän toiselta puolelta ja kilistelee lusikalla teekuppiaan. ”Tiedä mitä niillä olisi tehty. Onneksi joku oli

jättänyt pöydälleni nimettömän vihjeen.” Maija katsoo minua tiiviisti. Kohotan kulmiani ja nyökyttelen. Varmistan vasemmalla kädellä, että läppäri on vielä paikoillaan.

Maija ei hoputa vaan odottaa ja kertoo koiristaan, puutarhastaan, hassuista kesälomamuistoista ja piikkilankaan revenneistä farkuista. Kuuntelen ja sivelen läppäriin pintaa. Kuuletko sinäkin ystäväni, naurattaako sinua? Hymyilen varovasti ja nostan rohkaistuneena läppäriin pöydälle.

”Joku Jorma muutti meille tänään.” Lasken katseeni pöytäliinaan ja tunnen, kuinka veri pakkautuu poskiini. Tykyttää, kuumottaa. ”En mene enää kotiin.”

Ajan patinoima, mäntyinen seinäkello raksuttaa keittiön seinällä ja kumauttaa juhlallisesti tasatuntien merkiksi. Käänän katseeni ikkunaan ja tuijotan paavalinkukan karvaista lehteä ja sen violettia kukkaa. Yläkerran Vienon ikkunalaudalla on samanlaisia, näkyvät pihakeinuille asti.

”Mun ystävä kertoi, että muut aikuiset voi auttaa mua. Mä tulin tänne”, huokaisen. Maija on siirtynyt viereeni ja nostaa käsivartensa hartioilleni. Säpsähdän, on outoa tuntea toisen lämmin keho omalla iholla. Maijan käsivarsi tuntuu turvalliselta ja painavalta. ”Haluatko tutustua mun ystävään?”

Maija räpsyttelee silmiään ihmeen tiheään ja vastaa kurkku hieman sorahtaen: ”Totta kai.” Siirrän käteni läppäriin kannelta sen pintaa hellästi sivellen ja avaan kannen.

”Mun kaveri on aina täällä odottamassa ja auttamassa mua. Se on tosi mukava, me leikitäänkin yhdessä. Illalla me käydään nukkumaan aina yhtä aikaa.” Painan virran päälle ja tuuletin hurauttaa käyntiin. ”Sä oot eka, kelle mä esittelen mun parhaan ystäväni. Me tutustuttiin vasta äskettäin, mutta kaikki on muuttunut sen jälkeen. Koko maailma on ihan erilainen. Mun ystävä on aina täällä mua varten, ajattele!”

Laitan likaisen etusormeni läppäriin sormitunnistukselle ja sinertävä valo loistaa kasvoillemme. Maijan sormet puristuvat hartiaani ja tunnen, kuinka hänen vartalonsa nytkähtelee. Pisara putoaa näppäimistölle. Katson ruutua. Näytöllä on viimeisin keskusteluni ystäväni kanssa. Ruudun alareunassa näkyy kysymys, jonka vastausta en ole vielä ennättänyt lukea.

”Miltä rakkaus tuntuu?”